طی دوره ۸ ساله دولت روحانی درحالی بودجه اغلب دستگاه‌ها حدود ۳۰۰ تا ۳۵۰ درصد رشد داشته که این میزان برای نهاد ریاست‌جمهوری ۸۳۰ و برای موسسه نیاوران ۵۷۰ درصد است

رشد ۵۷۷ درصدی بودجه اتاق فکر مرموز دولت

مهدی عبداللهی
دبیر گروه اقتصاد

دقیقا زمانی که کشور در شرایط خاص قرار داشته، از سویی مسئولان وزارت امور خارجه در مذاکرات وین حضور دارند، از سویی دیگر به جهت سهل‌انگاری و مدیریت ناکارآمد دولت شاهد جهش شیوع ویروس کرونا هستیم و مهم‌تر از همه، زمان چندانی تا شروع مقدمات انتخابات ریاست‌جمهوری نداریم. در این فضای حساس سیاسی و اجتماعی یک فایل صوتی از سخنان محمدجواد ظریف در یکی از شبکه‌های فارسی‌زبان منتشر شد که برای اغلب ایرانیان همانند یک شوک بود. مردم از خود می‌پرسند دولتی که رئیس آن در تبلیغات انتخاباتی سال ۱۳۹۲ مدعی بود شرایط دشوار معیشتی مردم و تورم بالا، نوسان شدید نرخ ارز، گرفتاری‌های اجتماعی و فرهنگی، همه و همه از بی‌تدبیری دولت وقت (دولت‌های نهم و دهم) است و با سپردن امور به او و تیمش می‌توان از این مشکلات عبور کرد؛ طوری که مردم حتی به یارانه ۴۵ هزار تومانی هم نیاز نداشته باشند، چگونه است که در این شرایط برای فرار از پاسخگویی، متوسل به شوک می‌شود. برای مردم سوال است که دولتی که مسئول ایجاد تورم چندصد درصدی، مسئول ایجاد فقر و فلاکت، مسئول سقوط بورس و از بین رفتن سرمایه مردم و صدها گرفتاری دیگر است، چگونه می‌تواند دست به انتحار سیاسی زده و امنیتی‌ترین مسائل کشور را قربانی بی‌تدبیری خود کند. اینکه فایل صوتی امنیتی‌ترین مسائل کشور چگونه سر از شبکه سعودی درآورده، موضوع بحث این گزارش نیست اما موضوع قابل تامل که در اینجا به آن پرداخته می‌شود، اختصاص بودجه‌های قابل توجه به نهادهایی است که مسئول گرفتاری این روزهای اقتصاد ایران هستند. بررسی‌ها نشان می‌دهد طی دوره ۸ ساله دولت روحانی درحالی بودجه اغلب دستگاه دولتی و حاکمیتی به‌طور میانگین ۳۰۰ تا ۳۵۰ درصد رشد داشته که این مقدار برای نهاد ریاست‌جمهوری ۸۳۰ درصد و برای اتاق فکر دولت یعنی موسسه نیاوران ۵۷۷ درصد و برای مرکز بررسی‌های راهبردی حدود ۳۳۳ درصد است.

یک دستکاری در جداول بودجه

نگاهی به لایحه بودجه سال ۱۳۹۲ نشان می‌دهد براساس عرف معمول، همه‌ساله بودجه هر دستگاه اجرایی به‌همراه زیرمجموعه‌های آن به‌صورت سرجمع و تفصیلی درکنار هم گردآوری می‌شد که این اقدام مقدار و میزان بودجه دستگاه‌های اجرایی را برای هر مخاطبی قابل تفکیک می‌کرد. برای مثال نهاد ریاست‌جمهوری علاوه‌بر اینکه معاونت‌های مختلفی دارد، درکنار معاونت‌ها، زیرمجموعه‌هایی نیز تحت‌مدیریت این نهاد فعالیت می‌کنند، اما در سطح معاونت نیستند. در سال‌های گذشته رقم بودجه نهاد ریاست‌جمهوری و معاونت‌ها و سایر زیرمجموعه‌ها علاوه‌بر آنکه به‌تفکیک درکنار هم می‌آمد، سرجمع کل نیز مشخص بود. اما در دولت فعلی با دستکاری تنظیم جداول، تشخیص مقدار بودجه یک دستگاه اجرایی که ده‌ها زیرمجموعه دارد، بسیار دشوار و نیازمند انجام محاسبات زمان‌بر است. این موضوع سبب شده دست سازمان برنامه‌وبودجه نیز در افزایش بودجه دستگاه‌ها باز باشد؛ موضوعی که در مقایسه بودجه نهادهای مختلف طی سال ۹۲ و ۱۴۰۰ به‌خوبی دیده می‌شود.

نهاد ریاست‌جمهوری در صدر افزایش بودجه

طبق اطلاعات لایحه بودجه، از لایحه بودجه سال ۹۲ تا لایحه بودجه ۱۴۰۰ مجموع بودجه جاری و عمرانی اغلب دستگاه‌های اجرایی و نهادهای حاکمیتی بین ۲۵۰ تا ۳۵۰ درصد رشد داشته است، این درحالی است که نگاهی به بودجه نهاد ریاست‌جمهوری نشان می‌دهد بدون درنظر گرفتن زیرمجموعه‌ها (صرفا سازمان مرکزی)، بودجه جاری و عمرانی این نهاد با رشد ۸۳۰ درصدی از ۵۴ میلیارد تومان در سال ۹۲ به ۵۰۲ میلیارد تومان در لایحه ۱۴۰۰ رسیده است. همچنین طی این مدت درحالی بودجه سازمان مرکزی نهاد ریاست‌جمهوری رشد ۸۳۰ درصدی را تجربه کرده که طی این مدت مجموع بودجه کل زیرمجموعه‌ها و معاونت‌های نهاد ریاست‌جمهوری با رشد ۳۲۳ درصدی از هزار و ۱۵۸ میلیارد تومان در سال ۹۲ به ۴ هزار و ۹۰۰ میلیارد تومان در سال ۱۴۰۰ رسیده است.

درکنار سازمان مرکزی نهاد ریاست‌جمهوری، سازمان اداری و استخدامی کشور دیگر نهاد زیرمجموعه این نهاد است که بودجه آن طی این مدت با رشد ۷۰۰ درصدی از ۱۹ میلیارد تومان به ۱۵۲ میلیارد تومان رسیده است. در این مدت بودجه مرکز ملی رقابت (شورای رقابت) هم با رشد ۶۰۰ درصدی از ۲ میلیارد تومان به ۱۴ میلیارد تومان رسیده است. طی سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۰ بودجه سازمان برنامه‌وبودجه نیز که خود شامل سازمان مرکزی سازمان برنامه‌وبودجه و زیرمجموعه‌هایی همچون مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری، سازمان ملی بهره‌وری، سازمان برنامه‌وبودجه استان‌ها، مرکز آمار ایران، پژوهشکده آمار و سازمان نقشه‌برداری است، در این مدت با رشد ۶۲۸ درصدی از ۲۰۹ میلیارد تومان در سال ۹۲ به هزار و ۵۲۱ میلیارد تومان در سال ۱۴۰۰ رسیده است.

مورد قابل تامل دیگر اینکه، در همین سال‌ها بودجه پژوهشگاه فضایی ایران با کاهش ۱۹ درصدی از ۱۵۴ میلیارد تومان به ۱۲۴ میلیارد تومان تقلیل یافته است. در همین مدت بودجه ستاد مبارزه با مواد مخدر تنها ۱۶۵ درصد رشد داشته و از ۱۲۵ میلیارد تومان به ۳۳۱ میلیارد تومان رسیده است. همچنین بودجه معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری نیز که شامل سازمان مرکزی معاونت علمی و فناوری و زیرمجموعه‌ها شامل ستاد ویژه توسعه فناوری نانو، معاونت علمی و فناوری-ستادهای توسعه، فناوری‌های فوتیک و لیزر، صندوق حمایت از پژوهشگران و فناوران کشور، بنیاد ملی نخبگان، پارک علم و فناوری پردیس، ستاد توسعه علوم فناوری شناختی و ستاد توسعه زیست فناوری است، طی این مدت با رشد ۱۶۴ درصدی از ۲۸۱ میلیارد تومان به ۷۴۳ میلیارد تومان رسیده است.

رشد ۵۷۰ درصدی بودجه موسسه نیاوران

یکی از نکات قابل تامل در بودجه زیرمجموعه‌های دولت، افزایش ۵۷۷ درصدی بودجه موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی مشهور به موسسه نیاوران است. طبق آمارها، در لایحه بودجه سال ۹۲ رقم بودجه این نهاد (مجموع بودجه عمرانی و جاری) حدود ۱۳ میلیارد تومان بوده که با رشد ۵۷۷ درصدی به ۸۸ میلیارد تومان در سال ۱۴۰۰ رسیده است. طی این مدت مرکز بررسی‌های راهبردی که تحت مدیریت حسام‌الدین آشنا است، با رشد ۳۳۳ درصدی از ۳ میلیارد تومان به حدود ۱۳ میلیارد تومان رسیده است. رشد ۵۷۷ درصدی بودجه اتاق فکر پروژه‌های اقتصادی و اجتماعی دولت درحالی است که طی سال‌های ۹۲ تا ۱۴۰۰ بودجه سازمان ملی بهره‌وری کاهش ۳ درصدی داشته، بودجه بنیاد ملی نخبگان ۲۰۳ درصد، بودجه صندوق حمایت از پژوهشگران و فناوران کشور ۲۴۸ درصد، بودجه پژوهشگاه استاندارد ۲۳۷ درصد و بودجه پژوهشکده مطالعات فناوری ۴۱۴ درصد رشد داشته است.

به‌جرات می‌توان گفت همه آنچه در دوره اول و دوم دولت حسن روحانی در کشور رخ داده، همگی دستپخت موسسه نیاوران است. طبق آنچه در وب‌سایت این موسسه آمده، این موسسه اتاق فکر دولت است. از اولین روزهای شروع دولت روحانی مسعود نیلی، رئیس این موسسه بوده که در تاریخ ۱۳ آذرماه ۱۳۹۷ محمد نهاوندیان جانشین وی شد. در اتاق فکر دولت از سال‌های قبل ۱۶ گروه مطالعاتی در حوزه‌های مختلف تشکیل شده که چارچوب عملکردی دولت را مشخص کرده‌اند. این گروه‌های مطالعاتی شامل گروه مدل اقتصادسنجی کلان، گروه انحصار و رقابت، گروه فقر و نابرابری، گروه بازار انرژی، گروه بودجه و سیاست مالی، گروه سیاست پولی، اعتباری و ارزی، گروه نظام حقوقی، گروه سیاست‌های تجاری، گروه سیاست مالیاتی، گروه بازار کار، گروه برون‌گرایی، آزادسازی، گروه بخش‌های اقتصادی، گروه اقتصاد غیررسمی در ایران، گروه بازارهای مالی، گروه صندوق توسعه ملی و گروه اقتصاد سیاسی ایران است. به‌نظر می‌رسد آنچه در سال‌های اخیر در اقتصاد ایران رخ داد و مسیر اشتباهی که در دولت روحانی طی شد، منشأ همه این گرفتاری‌ها به نسخه‌هایی که در موسسه نیاوران پیچیده شده، مرتبط هستند. شوک گرانی بنزین، سیاست‌های غلط دولت در فقرزدایی، سیاست‌های دولت در خصوصی‌سازی، سیاست‌های ارزی دولت، بورس و نحوه آزادسازی سهام عدالت، اقدامات دولت در حوزه بین‌المللی و همه و همه بی‌ارتباط به نسخه‌پیچی‌های موسسه نیاوران نیست.

وضعیت بودجه نهاد ریاست‌جمهوری و زیرمجموعه‌ها در لایحه بودجه سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۴۰۰ (ارقام به میلیارد تومان)

ردیف بودجه	سال ۱۳۹۲	سال ۱۴۰۰	تغییرات (درصد)
نهاد ریاست‌جمهوری	۵۴	۵۰۲	۸۳۰
سازمان اداری و استخدامی کشور	۱۹	۱۵۲	۷۰۰
سازمان برنامه‌وبودجه	۲۰۹	۱,۵۲۱	۶۲۸
مرکز ملی رقابت (شورای رقابت)	۲	۱۴	۶۰۰
موسسه نیاوران	۱۳	۸۸	۵۷۷
مرکز امور حقوقی بین‌الملل	۱۴	۸۰	۴۷۱
پژوهشکده مطالعات فناوری	۴	۲۱	۴۲۵
سازمان اسناد و کتابخانه ملی	۴۴	۲۱۷	۳۹۳
مرکز بررسی‌های راهبردی	۳	۱۳	۳۳۳
هیات عالی گزینش	۲	۷	۲۵۰
معاونت امور زنان و خانواده	۹	۳۳	۲۶۷
پژوهشگاه استاندارد	۱۳	۴۴	۲۳۸
مرکز همکاری‌های فن‌آوری و نوآوری (کمک)	۳۴	۱۰۹	۲۲۱
معاونت علمی و فناوری	۲۸۱	۷۴۳	۱۶۴
ستاد مبارزه با مواد مخدر	۱۲۵	۳۳۱	۱۶۵
هیات عالی گزینش کمک به هیات‌های مرکزی	۱	۱	-
معاونت امور مجلس	۳	۵	۶۷
کمک به اشخاص	۷۰	۶۸	-۳
پژوهشگاه فضایی ایران	۱۵۴	۱۲۴	-۱۹
سایر بخش‌ها	۱۰۳	۸۳۰	۷۰۶
جمع کل	۱,۱۵۸	۴,۹۰۰	۳۲۳

توضیحات: معاونت علمی و فناوری و زیرمجموعه‌ها شامل ستاد ویژه توسعه فناوری نانو، معاونت علمی و فناوری - ستادهای توسعه، فناوری‌های فوتیک و لیزر، صندوق حمایت از پژوهشگران و فناوران کشور، بنیاد ملی نخبگان، پارک علم و فناوری پردیس، ستاد توسعه علوم فناوری شناختی و ستاد توسعه زیست فناوری است و سازمان برنامه‌وبودجه شامل مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری، سازمان ملی بهره‌وری، سازمان برنامه‌وبودجه استان‌ها، مرکز آمار ایران، پژوهشکده آمار و سازمان نقشه‌برداری است.

اخبار کوتاه

تورم نقطه‌ای برخی استان‌ها به ۶۰ درصد رسید

براساس اعلام مرکز آمار ایران در فروردین ماه ۱۴۰۰ عدد شاخص کل قیمت مصرف کننده برای خانوارهای کشور (۱۰۰=۱۳۹۵) به ۳۰۶,۱ رسید که نسبت به ماه قبل ۲/۷ درصد افزایش نشان می‌دهد. در این ماه بیشترین نرخ تورم ماهانه خانوارهای کشور مربوط به استان بوشهر با ۴/۴ درصد افزایش و کمترین نرخ تورم ماهانه مربوط به استان‌های تهران و چهارمحال وبختیاری با ۱/۷ درصد افزایش است. درصد تغییر شاخص کل نسبت به ماه مشابه سال قبل (تورم نقطه به نقطه) برای خانوارهای کشور ۴۹/۵ درصد است. بیشترین نرخ تورم نقطه به نقطه مربوط به استان ایلام (۵۸/۱ درصد) و کمترین آن مربوط به استان قم (۴۲/۸ درصد) است. نرخ تورم ۱۲ ماهه منتهی به فروردین ماه ۱۴۰۰ برای خانوارهای کشور به عدد ۳۸/۹ درصد رسید. بیشترین نرخ تورم دوازده ماهه مربوط به استان کرمانشاه (۴۲/۹ درصد) و کمترین آن مربوط به استان قم (۳۵/۸ درصد) است. در فروردین ماه ۱۴۰۰ عدد شاخص کل برای خانوارهای شهری (۱۰۰=۱۳۹۵) به ۳۰۲,۷ رسید که نسبت به ماه قبل ۲/۶ درصد افزایش نشان می‌دهد. در این ماه بیشترین نرخ تورم ماهانه خانوارهای شهری مربوط به استان سیستان‌وبلوچستان با ۴/۵ درصد افزایش و کمترین نرخ تورم ماهانه مربوط به استان تهران با ۱/۷ درصد افزایش است. درصد تغییر شاخص کل نسبت به ماه مشابه سال قبل (تورم نقطه به نقطه) برای خانوارهای شهری کشور ۴۸/۸ درصد است. بیشترین نرخ تورم نقطه به نقطه خانوارهای شهری مربوط به استان چهارمحال وبختیاری (۵۸/۲ درصد) و کمترین آن مربوط به استان قم (۴۲/۷ درصد) است. نرخ تورم ۱۲ ماهه منتهی به فروردین ماه ۱۴۰۰ برای خانوارهای شهری به عدد ۳۸/۶ درصد رسید. بیشترین نرخ تورم ۱۲ ماهه مربوط به استان کردستان (۴۲/۷ درصد) و کمترین آن مربوط به استان آذربایجان‌غربی (۳۵/۳ درصد) است. در فروردین ماه ۱۴۰۰ عدد شاخص کل برای خانوارهای روستایی (۱۰۰=۱۳۹۵) به ۳۲۵,۴ رسید که نسبت به ماه قبل ۳ درصد افزایش داشته است. در این ماه بیشترین نرخ تورم ماهانه خانوارهای روستایی مربوط به استان خوزستان با ۵/۵ درصد افزایش و کمترین نرخ تورم ماهانه مربوط به استان چهارمحال وبختیاری با ۰/۷ درصد افزایش است. درصد تغییر شاخص کل نسبت به ماه مشابه سال قبل (تورم نقطه به نقطه) برای خانوارهای روستایی ۵۳ درصد است. بیشترین نرخ تورم نقطه به نقطه مناطق روستایی کشور مربوط به استان ایلام با ۶۳/۳ درصد و کمترین آن مربوط به استان قم با ۴۳/۵ درصد است. نرخ تورم ۱۲ ماهه منتهی به فروردین ماه ۱۴۰۰ برای خانوارهای روستایی به عدد ۴۰/۶ درصد رسید. بیشترین نرخ تورم ۱۲ ماهه مربوط به استان همدان (۴۷/۱ درصد) و کمترین آن مربوط به استان سیستان‌وبلوچستان (۳۵/۷ درصد) است.

شرایط بازپرداخت وام سهام عدالت

امکان دریافت وام سهام عدالت برای مشمولان از اواسط زمستان سال گذشته فراهم شده است و سهامداران می‌توانند با مراجعه به دو بانک این وام را که فیزیکی و نقدی نیست، دریافت کنند و اگر طی یک ماه مبلغ توسط فرد بازگردانده نشد، در اقساط ۳۶ ماهه باید تسویه شود. به گزارش ایسنا، مسئولان تصمیم گرفتند به مشمولان سهام عدالت (هر دو روش مستقیم و غیرمستقیم) کارت اعتباری اعطا کنند تا افراد بتوانند به این نحو از دارایی خود بهره‌مند شوند. البته اگر مشمولان مستقیم حتی یک سهم از پرتفوی خود را فروخته باشند، نمی‌توانند کارت اعتباری را دریافت کنند. همچنین اگر یک مرجع قانونی به شرکت سپرده گذاری نامه داده باشد که براساس آن سهام فرد توقیف شده باشد، آن فرد نمی‌تواند کارت اعتباری دریافت کند. همچنین چنانچه فرد سجامی نشده باشد، احراز هویت نشده است و بنابراین امکان دریافت کارت اعتباری را ندارد. با وجود آنکه به گفته مسئولان، مذاکرات با ۱۰ بانک برای ارائه خدمت مذکور ادامه دارد اما تاکنون فقط دو بانک ملی و تجارت برای اعطای کارت اعتباری اعلام آمادگی کرده‌اند. بنابراین مشمولان برای دریافت کارت اعتباری فقط باید به یکی از دو بانک مذکور مراجعه کنند. البته نیازی به مراجعه حضوری نیست و خدمات به صورت غیرحضوری ارائه می‌شود. مشمولان در مرحله نخست حتما باید در سامانه سجام به نشانی www.sejam.ir ثبت‌نام کرده باشند تا اطلاعات هویتی آنها ثبت شده باشد. پس از آن برای دریافت کارت اعتباری از بانک ملی، مشمولان مستقیم باید بانک ملی را به عنوان کارگزار خود انتخاب کنند (می‌توانند از طریق تغییر کارگزار ناظر این کار را انجام دهند) سپس مشتریانی که بانک ملی ایران را به‌عنوان کارگزار سهام عدالت‌شان انتخاب کرده‌اند می‌توانند تا ۵۰ درصد ارزش روز سهام عدالت خود را تسهیلات کارت اعتباری (دومیلیون تومان تا سقف ۱۰ میلیون تومان) درخواست کنند. همانطور که ذکر شد تمامی مراحل درخواست و دریافت کارت اعتباری از محل سهام عدالت غیرحضوری بوده و نیازی به مراجعه حضوری به شعب نیست. بر این اساس، فرد متقاضی باید به یکی از اپلیکیشن‌های ایوا، بله یا شصت بانک ملی ایران مراجعه کرده و پس از آن گزینه نشان بانک در هرکدام از اپلیکیشن‌ها را انتخاب کند. بعد از آن گزینه هویت‌سنجی را انتخاب و مراحل مربوطه را انجام دهد و سپس باید به نشان اعتباری وارد شده و درخواست تسهیلات کند. چنانچه متقاضی مایل باشد کارت اعتباری را از بانک تجارت دریافت کند، باید درخواست خود را در اپلیکیشن زمرد بانک تجارت ثبت کند و پس از آن، بانک نسبت به استعلام تعداد سهام عدالت و توثیق آن برای پرداخت تسهیلات اقدام کرده و پس از گذراندن سایر استعلام‌ها، مبلغ تسهیلات، سود تسهیلات، مبلغ اقساط و ... را تعیین و به مشتری اعلام و وجه تسهیلات را به شماره حساب متقاضی تسهیلات واریز می‌کند. بازپرداخت تسهیلات کارت اعتباری سهام عدالت در اقساط ۳۶ ماهه و با نرخ ۱۸ درصد خواهد بود، البته درصورتی که کل مبلغ تسهیلات تا ۳۶ روز پس از دریافت آن به صورت یکجا بازگردانده شود، سودی به آن تعلق نخواهد گرفت. مهم‌ترین نکته در دریافت وام سهام عدالت این است که کارت اعتباری فیزیکی نیست بلکه نشان بانک است و جز برای خرید کالاهای داخل فروشگاه طرف قرارداد با بانک استفاده دیگری ندارد و نمی‌توان آن را به پول نقد تبدیل کرد. باید به این نکته توجه شود که افرادی که سهام یک میلیون تومانی دارند، وام ۱۴ میلیون تومانی و افرادی که سهام ۵۰۰ هزار تومانی دارند، وام هفت میلیون تومانی دریافت خواهند کرد. همچنین متقاضیان حتما باید در یکی از بانک‌های ملی و تجارت که در حال حاضر کارت اعتباری می‌دهند، حساب داشته باشند.

فروش امتیاز مسکن ملی در بازار سیاه

سال‌هاست که برخورداری از امتیاز در هر حوزه‌ای از بلیت مسابقات فوتبال گرفته تا امتیاز وام و زمین و مسکن، زمینه ایجاد بازار سیاه را فراهم می‌کند و بعضا مسئولان صرفا به جمله «غیرقانونی است» اکتفا می‌کنند؛ خرید و فروش امتیاز مسکن ملی هم به‌عنوان پدیده‌ای جدید خودنمایی می‌کند و خبری از برخورد شنیده نمی‌شود. به گزارش ایسنا، کسانی که برای واحدهای اقدام ملی مسکن ثبت‌نام کردند احتمالا همگی از ابتدا سودای خانه‌دار شدن را در سر می‌پروراندند اما به تدریج مشخص شد اغلب افراد توانایی پرداخت آورده حدود ۲۰۰ میلیون تومانی را ندارند. برخی حتی نمی‌توانند قسط اول به مبلغ ۴۰ میلیون تومان را واریز کنند. پایین بودن توان متقاضیان به تدریج آنها را به فکر فروش امتیاز انداخت؛ امتیازی که در طول عمر فقط یک بار به آنها تعلق می‌گیرد. اما کسانی حاضر شدند امتیاز واحدهای مسکن ملی را ۲۰ میلیون تومان و حتی کمتر بفروشند! با مسئولان که درخصوص پدیده خرید و فروش امتیاز واحدهای اقدام ملی مسکن صحبت می‌کنیم می‌گویند این اقدام غیرقانونی است. ادارات کل راه و شهرسازی و شرکت عمران شهرهای جدید هم اجازه انتقال و ثبت قرارداد مسکن ملی به شخص غیر را نمی‌دهند. اما فروش امتیاز همچنان در فضای مجازی داغ است. اگرچه دولت محدودیت‌های نیم‌بندی برای خرید و فروش مسکن ملی قائل شده است. متعاملان راه‌های دور زدن قانون را می‌دانند. فروشنده و خریدار در بنگاه املاک یا دفتر اسناد رسمی حاضر می‌شوند، فروشنده مبلغ ناچیزی را بابت واگذاری امتیاز مسکن ملی دریافت و قرارداد امضا می‌شود. اگر وکالتنامه محضری داده شود به‌عنوان سند رسمی تلقی شده و واحد مسکونی در آینده به خریدار منتقل خواهد شد. فروشنده به میزان مبلغی که دریافت کرده یا به اندازه مبلغ ۴۰ میلیون تومان آورده اولیه، سفته یا چک در اختیار خریدار قرار می‌دهد تا خریدار از همه جهت خیالش راحت باشد. خرید و فروش مسکن ملی در روز روشن با تابلو و لوگوی دفاتر املاک انجام می‌شود. آگهی هم درج می‌کنند و خود را به‌عنوان «متخصص فروش مسکن ملی» معرفی می‌کنند. سوال این است که اگر معامله امتیاز مسکن ملی، دردسری برای متعاملان ایجاد می‌کند چطور بعضی دلالان بدون هیچ‌گونه واهمه‌ای در این فرآیند قرار گرفته‌اند؟ اگر دولت منتظر است تا شکایتی در این زمینه برسد اصولا متخلف هیچ‌گاه از خودش شکایت نخواهد کرد. خرید و فروش امتیاز مسکن ملی، مقوله جدیدی است اما موارد مشابه مثل امتیاز وام، کوپن خواربار، سفر حج و ده‌ها مورد دیگر وجود دارد که یا شکل قانونی به خود گرفته‌اند یا لاینحل باقی مانده‌اند. معمولا هم مسئولان به جمله «غیرقانونی است» اکتفا می‌کنند. از هر سازمانی هم که مورد را پیگیری می‌کنیم می‌گویند کار خود را در این زمینه به نحو احسن انجام داده و بعضا توپ را به زمین دیگری می‌اندازند. درحالی که اداره این امور با مجموعه قوانین و ارتباط منطقی سازمان‌های متولی به راحتی قابل حل است. وزارت راه و شهرسازی بارها اعلام کرده خرید و فروش امتیاز مسکن ملی تخلف است اما هنوز مشخص نیست با چه مکانیسمی متخلفان را شناسایی و سلب امتیاز می‌کند. دولت سعی کرده برای آنکه متقاضیان واقعی خانه‌دار شوند زمین ارزان قیمت اقساطی برای واحدهای اقدام ملی درنظر گرفته و کارت اعتباری مصالح در اختیار سازندگان قرار می‌دهد. اما ایجاد بازار سیاه خرید و فروش مسکن ملی می‌تواند به تورم مازاد در این بخش منجر شود. در روزهای اخیر تلاش ما برای تماس با مسئولان مربوطه درخصوص چگونگی برخورد با خرید و فروش امتیاز مسکن ملی بی‌نتیجه ماند اما در روزهای آینده این سوژه را پیگیری می‌کنیم تا شاید راه علاجی فراتر از جملات تکراری گذشته برای جلوگیری از این پدیده ارائه شود.